

HOSPODYNĚ, NA SLOVÍČKO!

BYL JEDNOU V ŘECKÉ ZEMI V REPUBLICCE ATHENSKÉ hrdina slavný v čele národu, zdá se mi, že mu říkali Themistokles. Bylť jednou mezi přáteli svými vesel a pravil v žertu: „Milí bratři! víte-li, kdo vládne nyní nad celým světem?“ Tenkrát byli Athenští velmi mocní a slavní a k tomu také velmi sobě zakládali na této slávě a chlubili se jí, a proto řekli: „„Athenští vládnou světem.““ „Dobře,“ řekl Themistokles, „a kdo vládne nad athenským lidem?“ Řekli přátelé: „„Tenkrát ty jsi to, Themistoklese, jenž vládneš nad nimi.““ Odpověděl Themistokles: „Já vám ale pravím, že jest to můj malý synáček, jenž vládne světem.“ Podivili se přátelé, řkouce: „„Jak máme rozuměti tomuto žertu?““ Odpověděl Themistokles: „To jest snadno pochopit. Pravili jste, že já vládnu nad athenským lidem, nade mnou ale vládne moje milá ženka a nad tou náš malý klouček. Vidíte tedy, že on vládne světem.“

Milé sestry hospodyně, jest tomu již velmi dávno, co to byl Themistokles řekl v žertu, ale vskutku taková vláda trvá až podnes. Vidíte, že taková kamarila jest v každé téměř domácnosti, a řekněme to zkrátka před celým světem, co celý svět beztoho ví, že my hospodyně, že my ženy a matky máme velkou, ač neviditelnou moc ve světě. Ale také jisté, že až podnes ženy tuto svou moc ani nesjednotily, ani o sobě k dobrému nebyly užívaly. Klevety, pletichy, potutelné poštívání a ty zpropadené protekce zástěrkové bývaly účinky naší vlády.

Hospodyně! nastaly jiné časy. Nastala svoboda. Jsme my, při vší naší tajné mocnosti, svobodné? Sestry,

upřímně nahlídněte v srdce své a rcete, jsme-li svobodné! Nejsme svobodné, neboť jsme otrokyně marnosti, vrtkavosti, parády, a nemějte mi za zlé – zpozdilosti. Nešalme se, vyznejme naši nezvedenost, naši sprostnost při všem lesku a vylíčenosti! Pokud jsme hezké, býváme v očích našich milovníků vtipné a bystré, zvedené, ano i učené. Obdivují nás, klaní se nám, koří se nám a chvály není konce. Ovšem nezapíráme, že my přirozeným nadáním a tou naší známou švitořivostí na podobu chytřejší vypadáme, nežli v tom samém stáří bývají mládenci. A co také ti naši mládenci, i ti studovaní, věděli? Ne mnoho, sice by se nebyli dali svéstí pýchou a nebyli by padlí. Věřu, ti naši studenti vídeňští zdají se mi býti nový druh padlých angelů, jež pýcha přivedla k pádu, pýcha, jíž se chtěli vyrovnati dokonalým, jsouce teprva v zrůstu. Ale my ženské, my jsme dalece ostaly pozadu za věkem, za práporem svobody a osvěty. Vyznejme to, nestydme se, neboť na nás vina nebyla, nýbrž na těch, jenž o vychování lidu vůbec nedbali, ženského pohlaví zvedení ale veskrz zanechali náhodě. Hospodyně! poznejme svou zpozdilost, jíž marnost ukrývá! Poznáním přijdeme na cestu, a když my starší váhavějším krokem ovšem půjdeme, mládež naši k rychlejšímu pochodu přidržujeme!

Zachvěla radostí duše má, když jsem byla četla, co chystají paničky v Praze. Bůh jim žehnej! Ale k pravidelnému vychovávání potřeba jest ještě více nežli dobré vůle a pěkných plánů. Především jest zapotřebí přičinění obcí a k tomu náleží pokojný čas, v němž možná jest něco uhospodařiti. Avšak ovšem neustupme od úmyslu šlechetného! Zůstavme sobě též obšírněji o tom promluvíti.

Zatím ale pozornost vaši, milé sestry! vedu k snadnější povinnosti a neméně důležité. Napřed povím vám něco nepatrného, ale přece žádoucího do ucha. Prosím vás, usnesme se mezi sebou, že odříkáme se těch hloupých

našich titulů, jako „milostpaní“, „jemnostpaní“ a „vaší milosti“ a podobných. Kdybyste slyšely, jak se děvečky mezi sebou smějí tomuto „milostění“, zajisté každá moudrá odhodila by tuto nadmíru hloupou marnost. Neslyšíte hlas mocný po Evropě, jenž volá ustavičně: rovnost? Víím ovšem, jaké hříčky s jedné tropí s touto rovností a kam ji vedou s druhé strany. Ale ta rovnost, již já žádám, jest snadná. Když vy měštšské paničky hledíte k bohatším aneb urozeným a ony vypínají se, již myslíte sobě v srdci: Co si foukáš, vždyť přestaly přednosti šlechty a bohatství, jsme rovny! Ale když hledíte k selským ženským aneb k chudším a sloužícím, ihned vy býváte horší nežli všecky aristokratky. „Milostpaní“ nechce býti „paní mámou“ aneb „hospodyní“ a slečinka dokonce vzpouzí se býti „pannou“. A jak otrocky zachází vají s děvečkami! Na sta příkladů mohla bych uvésti, kdež pes v domě jest více vážen než služka. Ba to jest věc obyčejná, že psíček miláček lépe jí a spí než čeládka. Věru není to neslýchané, že paní za čtvrt leta třeba 9 děveček má, poněvadž, když jedna z fackovaná několikráte sama vystoupí aneb uteče a druhá fackování se protivíc bývá vyhnána, třetí nařknutá a snad i zavřená bývá a tak dále. Avšak neměly paničky čekati až na rovnost letošní, vždyť pak věděly co křesťanky, že i služky jsou bližní a rovné důstojnosti člověčí, že nejsou otrokyně, ale jen pomocnice v domě, na jejichž počestném chování přemnoho záleží, přemnoho, pravím, pro rodiny a obce. Tento stav, na oko sprostý, jest jako krytý ten kořen, jenž pro celou bylinu z špinavé země shledává šťávu živnou. A na tento stav tak zcela zapomínali, jeho trpkosti a jeho mzdu nevážili. Že jsou děvečky nemravné a špatné, kdo toho z většího dílu má vinu nežli paní samy a nedbalost obecního dozorství. Děvče někdy dosti hodné od rozšafných rodičů přichází v do města, ale zde vedle nevšimavosti paní domácí toliko stíhá v domě

a kromě domu pokušení, že jim ze sta jedna odolá. A tyto služky za několik let navracují se domů a s nimi přichází zlý příklad mezi sprosté děvčata venkovské. Však co bych obšírněji jednala o té zkáze, vždyť jen ten o ní neví, kdo schválně o ní zvědět nechce aneb dokonce spokojen jest, že jest tomu tak. Mne však mráz obchází, když pomyslím na ty neřesti, i zlořečím té vládě, jenž raději dala zdivočiti lidu nemravností nežli jej dříve ve školách vlasteneckých vychovati a svědomí jeho ušlechtiti a pak teprv po chlebě do světa poslati. Poněvadž se těmto katanům ducha zdálo, že snadněji mohou panovati nezvedeným, tedy i hleděli k tomu, aby lid utonul v neřestech, nežli probudil se na osvětě.

Nevím ovšem, jak napomoci této bídě mravní, ale jedno se mi zdá býti prospěšné, totiž aby paničky zavedly mezi sebou spolek, jehož by byl úkol pečovati o mravnost čeledínů i vůbec o polepšení stavu tohoto. Přispěly by snad i jisté slavnosti k tomu cíli zřízené. Složily by se rodiny zámožnější a na jistý den jarní položily by slavnost. Sezvala by se veškerá čeleď a ostatní lid. Sestavil by se dříve čestní soud, jenž by měl zde rozhodnouti, který a která z čeládky v celé obci nejčestněji se zachovali. Čeládka za nejlepší uznaná dostala by pro vyznamenání peníz čestní podle rozličných stupňů. Laskavé nakládání s dětmi, spravedlivé chování, mravnost, obětivost v čas nesnáze domáci, přívětivost a slušnost musely by zvláště býti váženy. Toto znamení zachovalosti uznané měl by čeledín nositi zjevně pro povzbuzování jiných. Po soudu takovém šlo by se do kostela a pak někam pod zelenou k hostině a tanečku až do mírného užití. Při hostině posluhovaly by dcerky sousedské, aby rovnost vždy znovu aspoň ročně byla osvědčena. Aby při tomto soudu neděly se pikle a nespravedlnosti, musily by paničky o pravdu se dobře postarati. Však to bychom my si výborně zavedly. Také by

paní, jenž s čeládkou zle nakládá, musela souzena býti a zvláště tím trestána, že by nesměl žádný čeledín u ní sloužit.

Spolek hospodyň musel by i o to dbáti, aby služby nepotulovaly se po městě bez práce a zaměstnání užitečného, neb víme, kam ubohé nezkušené děvčata v takových dobách nouze a rozpaků padají, lákané nesvědomským svůdstvím.

Hospodyně, podejme sobě ruce k tomu, abychom chránily nevinnost a svedly obci počestné údy a zadost činily věku, jenž má za heslo: Svoboda, rovnost a bratrství!